

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 18 kor.
 Negyedévre... 4 *
 Helyben házhöz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 *
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 *

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét 6 és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 2.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 Allér.

NAGYVÁRAD, október 16.

Oltár és trón.

A 17-ik század vége felé, Leibnitz azt a nevezetes nyilatkozatot tette, hogy az eretnokségek legutóbbika, de egyszersmint legszörnyűbbike az atheismus, az istentagadás lesz. Nincs Isten, nincs halhatatlan lélek stb. ezek lesznek azon princípiumok, irányelvek, melyek Európát mély álmából, lethargiájából fölriasztják és riadóul fognak szolgálni egy közferradalomra. És mit látunk, mit tapasztalunk? Látjuk, hogy társadalmunkat ezen elvek uralják, látjuk, magunk szemével látjuk és éreztük, hogy társadalmunk forrong, hogy azt láz borzogatja, látjuk, hogy nincs béke, nincs megelégedés. Látjuk egyrészt az Egyháznak tekintélye ellen pártot ütött szellemet atheismussá, más részről az államnak, trónnak tekintélye ellen pártot ütött szellemel szociálizmussá és a szociálizmust nihilizmussá fajulni. Látjuk, hogy minden rend bomlásnak indult, látjuk egyrészt a morálnak arculcsapását, más részről a törvénynek nem respektálását, lábbal való taposását. »Látunk a vallásban istentagadást — a politikában fejtelenséget — az államgazdálkodásban a tulajdonjog nem létezését.« (Prudhon), Látjuk a gazdagság, fény, pompa, jólét mellett — a nyomort, a nélkülözést, a szenvedést. Rettenetes erkölcsi elvadás és hitlenség pusztít

mindenféle. Olyannyira sülyedtünk és oly borzasztóan elfajultunk, hogy a hitlenség a jó modorhoz, fölvilágosodáshoz és korszerű műveltséghez tartozik

És mindezt látván, mindezt szemlélvén, felmerül egész sulyával a kérdés: Hogy mindezen aberrációkkal, mindezen isteni és emberi rendeket felforgató szektákkal szemben, minő állást foglal az emberi társadalomnak leghivatottabb, leghatalmasabb két szellemi tényezője; az oltár és a trón?

Az államok története mutatja és bizonyítja, hogy mindaddig, míg oltár és trón, Egyház és állam, egymást megértve, Krisztus evangéliuma szerint, annak szellemében, kormányozták és irányították a népek sorsát — eltekintve a kisebb surlódásoktól és félreértésektől — megelégedés, béke honolt a társadalmakban. Az államok története bizonyítja azonban azt is, hogy mihelyt az oltár és trón között nagyobb mérvű differenciák, kollíziók, villongások merültek fel, a népek erkölcsi életében hanyatlás állott be. Egy állam pedig, mely elpártolt Istenétől, lebukott létének oszlopairól. Kardinális dolog tehát, miszerint oltár és trón megértse egymást a kapott hatalommal a népek boldogulását mozdítsák elő, már csak azért, mivel eltekintve az isteni parancstól: két hatalmasság van a földön... nem a milliók vannak az egyért, hanem az egy a millióért. És ez nem frázis, ez nem légből kapott állítás, ez faktum, ez

tény, sarkalatos princípium, amelyen a társadalom boldogulása alapszik. És ezen igazsággal, ezen a népek szívébe oltott érzéssel az oltár 2000 éven át mindig is élt. És valamint az oltár volt az, mely az embert megváltotta, mely századokon át hirdette és hirdeti ma is az igazi szabadságot, egyenlőséget, testvériséget, valamint az oltár volt az, mely vétót mondott a despotismusnak és azt elsöpörte. Kezdve a régi római birodalom kényuraitól, egészen e korszikai tüzerhadnagyból lett francia császárig, ugy az oltár volt az, mely a felszabadult észnek prostituált istenasszonyát Szt. Genovéa templomában összemorzsolta és a fékevesztett csöcseléket megszelidítette.

Ha tehát az oltár ma — képviselői által felszólal és vétót mond minden a népek közszabadsága ellen irányuló törekvéseknek, csupán missióját teljesíti, mely isteni parancson alapszik. És azt teljesítenie szen kötelessége, ha csak nem akar hűtlen lenni önmagához. Az oltár sohasem csapong végletekben és valamint nem helyesli az absolut demokráciát, ép úgy nem fogadja el és nem akceptálja az absolutizmust, despotizmust, azon elvből indulván ki, hogy: In mediv constittit virtus.

Vonjuk le mindezekből a konzekvenciákat és alkalmazzuk azokat a mai magyarországi, politikai viszonyokra. Három párt küzd ma — mondjuk — a hatalomért Magyarországon. A koalíció,

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Főpásztori körut Norvégiában.*

Berzsenyi egyik kedves versében muzsája hatalmáról ezt mondja:

Essem a Grönland örökös havára,
 Essem a forró szerezsen homokra,
 Ott meleg kebled fedez, ol. Camena,
 Itt hűvös ernyőd.

Nagyon kevésbé ismerné az értelmezés törvényeit, aki szorosán, szószertint venné a nagy költő e kijelentését. Annyi van benne mondva, hogy a költészet eszményi felfogásával nagy hatalom, a költő lelkének erőt, vigasztalást ad igen sok nehéz helyzetében. Lapunk olvasói pedig már kitalálták, hogy van még a költőnél eszményibb felfogás, van egy, amelyik ennél is nagyobb hatalom, mert a költő jelzett mon-

* A Kath. Hitterjesztés Lapjai legújabb számából.

dása nemcsak képletesen, hanem egész betűszerint elmondható róla. Ezt kell természetesen gondolni olvasóinknak, mikor lapunk legutóbbi számaiban, meg a jelenlegiben is egyik cikkünk a »forró szerezsen homokra» vezet egy darab Szaharát mutatta, a mostani cikkünk homlokára pedig Norvégia neve van írva, a tél és fagy ijjesztően rideg európai hazája. Mind a két földön ott találjuk a keresztény hittérítőt működésben Isten dicsőségére, ember-társai testilelki javára, mert ide vezérlete és ide köti ez idegen földekhez szent hite eszményi felfogása és hasonlíthatatlan nagy hatalma.

Nagy hatalom ez csakugyan, mely a természet elemeinek erején felül emelkedik, észak hidegében, dél hevében egyaránt új, eszményi-életet tud teremteni és fentartani. S ha meghajlik így hatalma előtt a nagy világ, meg fog-e hajolni a kis világ, az ember is minderről? Szabad akarata van, s ha meghajlik, a hit győzelme ez rajta, hogy ő legyőzve és hódolva győzedelmeskedjék önmagán, mint új teremtmény. Szabad reménylenünk a hit hatal-

mának győzelmét mindig tágabb téren az emberek közt. A szeszély, az érdek, az ujság ingere vagy a tudatlanság sokat árthat olykor a hitnek és szembeállítja vele az emberi szabad akaratot, hogy a hódolatot megtagadja. De aztán megint eljön az idő, a nyugodt megfontolás és magabaszállás ideje, s győz újra a hit hatalma.

Észak-Európa népeit a protestantizmus elszakította az igaz hitet képviselő egyháztól. A katolikusságnak pusztulni kellett, hogy majd megint visszatérhessen összemérkőzhessen ellenségével, s kimutathassa fölényét. Lassan-lassan halad a katolicizmus ügye előre e hideg földeken. XIII. Leó pápa 1892-ben Norvégia számára már külön apostoli vikáriust küld, hogy olyan hosszú idő után újra saját katolikus püspöke legyen ez országnak Krisztiániában. Azóta ez az első vikárius áll még mindig az ügyek élén. Neve: Mgr. Fallize.

E főpásztor egyik útját közöljük a következőkben saját leírása után. Nem a legújabb hónapokban volt ugyan, mert 1902 teléről szól,

— A legjobban ajánlható az úri közönségnek ruha-beszerzésre —

MITTEILER EDE

angol divatszabó cég

☐ Szövetek és bélések méterenkint nálam a legolcsóbb gyári árban szerezhetőkbe. ☐

Nagyvárad,
 Fő-utca.
 (Uri Casinó-épület)
 TELEFON 520.

mely angol szövetekből a legújabb szabás szerint a legszebb kivitelben készít **férji öltönyöket**, s minden e szakba vágó ruhaneműket. — **Női costumok**, valódi angol SZÖVETEK nagy választékban.

az osztrák párt és a szociálisták. Álljunk meg itt egy kicsit. A nagy francia forradalom kitörése előtt szintén három párt küzdött a hatalomért. A royalisták, girondisták és a jakobinusok. A royalisták, kik addig hatalmuknak zenitjén állottak, hamarosan megsemmisültek. A girondisták jakobinusok élet-halál harczot vívtak egymással, hogy ezen harcznak mik lettek következményei tudjuk mindnyájan. De erősen hiszem, hogy abban az esetben, ha a girondisták ragadják kezükbe a hatalmat Franciaország megmenekszik azon vérlázító eseményektől, amelynek áldozatul esett.

Az óra ütött, sürgősen int! A cselekvés ideje elérkezett, vigyázzunk! A hatalmas szabadelvűpárt szétverve, megsemmisülve, tehetetlenül áll; a szociálisták merényletei napirendben, golyóval, bicskával harcolnak és lámpavasat emlegetnek, alá a vörössapkás jakobinusok. Marad a koalíció, amely hatalmánál, népszerűségénél, rátermettségénél legalkalmasabb, hogy kormányra jusson. Ezt a pártot támogatni, segíteni kötelessége minden igaz hazafinak, kinek szívében a hazaszeretet szent tüze lobog.

Ez az a párt, amely az oltár szellemének is megfelel, amely hivatva Magyarországot megmenteni.

A koalíció az a párt, amely kizárólag a haza boldogulásáért küzd, azon haza boldogulásáért, amelyben közös mindnyájunknak akár jóban, akár rosszban: élni, halni kell. (Kl.)

A politikai válság.

A vidékről szebbnél-szebb, hatásosnál hatásosabb hazafias beszédek szólnak a nemzethez; addig a fővárosban a szabadelvűpárt hallgat — és cselekszik.

Az a hír jön, hogy a szabadelvűpárt sutyomban átvonul Fejérvárhoz. Meghalt, de

hanem igen jellemzően írja le Norvégia hideg telét, s az akadályt, melyet a főpásztor utja elé gördít.

* * *

— Hát a bundát itt hagynád, bátyám? Csak ne felejtse el, mert különben Isten mentesen ebben a rengeteg hidegben!

Kis hugom szólt rám ilyen mindenre kiterjedő valóságos anyai gondoskodással, mikor indultam hazulról, hogy a vasutra üljek, melynek 17 óra kell, amíg Trondhjem-be érkezik, mely jelenlegi körutam első megállóhelye lesz.

* * *

Február 19-ike van. Norvégiában ez még a tél derekába esik. A telet valóságos hóhegyek hirdetik mindenfelé; hideg van, hogy a gránit-sziklatömbök repedeznek bele; viharok dülnek, melyek a szirteket is megrengetik.

Krisztiániában bent a városban is 10-fok (37C) a hideg. Nővérem jól tudja, hogy ha innen kimentem, ha elérem a Dovrefjeld vidékét, mely Norvégiát északi és déli félre osztja, akkor lesz még igazán részem a hidegben. Ezért gondoskodik ilyen nagyon rólam ezért állítja szemem elé, hogy az utóbbi hideg telek is mennyire megviseltek, meggyengíttek; vigyázzak tehát magamra. Utamat azonban nem lehet halasztanom. Trondhjem ben várnak rám, hogy megáldjam az új templomot, melyet sz. Olaf tiszteletére emeltek. Innen tengeren mehetek majd Bergen-be egy kórházunk sebészeti osztályának megnyitási ünnepélyére, ahonnan Sta-

azért siet megadni annak, aki csak kívánja. Sirjába is magával viszi egyetlen jellemző sajátosságát: készségét alázatosan megadni mindent, leghamarább önmagát. Természetesen Bécsnek.

A szabadkai függetlenségi nagygyűlés.

A bácsbodrogmegyei függetlenségi és 48-as párt vasárnap délelőt tartotta meg Szabadkán első nagygyűlését, amelyre a szomszédos városokból és községekből a függetlenségi polgároknak százai gyülekeztek össze. A nagygyűlésre a központból Kossuth Ferencz és gróf Apponyi Alberttel leutaztak: Ballagi Aladár, Sággy Gyula, Kelemen Béla, Lázár Pál, Nyáry Béla, Steiner Ferencz, Csányi Sándor, Günther Antal, Lovászy Márton, Gulner Gyula, Bedőházy János, Markos Gyula, Somogyi Aladár, Mihajlovics Kornél, Szupyogh Mihály és még többen.

Az első küldöttség Kiskőrösönjárult Pozsgay Miklós vezetésével Kossuth Ferencz elé. Pozsgay Miklós a száztagu deputáció élén tolmácsolta a függetlenségi párthoz való tántoríthatlan ragaszkodásukat. Kossuth Ferencz néhány szóval megköszönte az üdvözlést, majd azt mondotta, hogy a függetlenségi eszmék megvalósítása érdekében a harczot folytatja és a győzelmet reméli.

Kiskunhalason Babó Mihály vezetésével mintegy 500 választó jelent meg, hogy üdvözljék a párt vezéreit. Kossuth Ferenczet és gróf Apponyi Albertet.

A szabadkai pályaudvaron, ahova a vonat féltizenegy órakor robogott be, a választók ezrei gyűltek össze. A szabadkai képviselő, Mukics Simon és Varga Károly, a bácsbodrogmegyei függetlenségi párt elnöke fogadták a vezéreket, akik a kíséretükben lévő képviselőkkel fényes kocsisorban vonultak be a városba. Az ezrekre rugó tömeg a Kossuth-nótát énekelve kísérte a vezéreket a szépen fellobogózt ház sorok között a város piacára. Ott díszes tribün volt felállítva, amelyen a képviselők helyet foglaltak, akörül pedig mintegy 8000 választópolgár helyezkedett el, várva a gyűlés megnyitását.

Fernbach Károly Bácsbodrogvármegye függetlenségi pártjának elnöke nyitotta meg a gyűlést.

Utána dr. Balogh Ernő, Bácsbodrogvármegye függetlenségi pártjának alelnöke és szavakban ítélte el azt az ultimátumszerű nyilatkozatot, amelyet a király a vezérek elé ter-

jesztett. Határozati javaslatot ajánl a függetlenségi nagygyűlésnek elfogadásra.

A riadó éljenzéssel fogadott határozati javaslat után a választópolgárok feszült érdeklődése közepette Kossuth Ferencz lépett az elnöki emelvényre és mindvégig nagy figyelemmel hallgatott, éljenzéssel és tetszésnyilvánítással többször megszakított beszédet tartotta, amelyet a következőkben fejezett be:

Legyünk tehát bizalommal a mi jövőnk iránt. Legyünk bizalommal a mi ügyünk igazságában. De hogyha bizalommal vagyunk, ne legyünk elbizakodottak, szervezkedjünk, egyesüljünk, tartsunk össze és kivált arra kérem önöket, de nem csak a jelenlevőket. Hanem azokat is, akik távolabb vidékeken meghallják szavamat, hogy mind gyülekezzenek egy zászló alá. Mert midőn az ellenség a mi jogainkat lábbal akarja tiporni és midőn azok is, akik a mi jogaink első őrei kell, hogy legyenek, megtagadják a mi jogaink érvényesülését: akkor a magyar nemzetnek be kell vonulnia abba a legerősebb várba, amelyet a függetlenségi eszme képvisel ebben a várban. Azért neveztem ezt a legerősebb várnak, mert amíg a magyar él a földön, a függetlenségi eszme örökkévaló lesz.

Amíg élni fog magyar e földön, sohasem fog belenyugodni, hogy más parancsoljon a magyarnak. A magyar ur akar lenni saját hazájában, ehhez jogot szerzett magának egy ezredéves szenvedés által és ezt a jogot fenntartja tartani minden áron és minden módon, de ezidő szerint a legtovább eszközökkel.

Ezt akartam önöknek megmondani és buzdítani önöket arra, hogy gyülekezzenek és tartsanak ki a dicső, fényes, függetlenségi zászló alatt.

A Kossuth beszédét követő hosszantartó éljenzés csillapultával Apponyi lépett a szónoki emelvényre. Perczekig tartott a mellette megnyilatkozó ováció, úgy, hogy alig birt szóhoz jutni.

A mai helyzetről szólott s rátért arra, hogy mit várhat, mire legyen elkészülve a nemzet.

Nehéz idők következnek be reánk nézve legközelebb. Próbára lesz téve ennek a nemzetnek ereje, próbára lesz téve ennek az ország népének kitartása. Az már bizonyos, hogy legközelebb új választások elé fogunk menni. Hát csakmenjünk, hát csak jöjjenek, hát csak találkozzunk azon téren ellenfeleinkkel. (Lelkes

vanger-be várnak, ahova egy szerzetes társulatot kell bevezetnem.

Tehát munkára, Isten nevében!

* * *

Pár órát utazva, kezd utam mindinkább érdekessé válni. A vasutnak a mi vidékünkön igen változatos utja van. Hol mély árokban halad, hol meg óriási morénák közt kell futnia, melyeket még történelem előtti korban hoztak ide és hagytak itt az uszó jégárok.

Ilyen változatos uton mentünk előre, nem gondolva semmi kellemetlenségre. Nem tudtuk, hogy az északi szélnek olyan pajzán kedve volt megelőzőleg, hogy egy árkot, melyen keresztül kellett haladnunk, egészen megtöltött hóval. Ennek természetes eredménye az lett mindjárt, hogy egy váratlan pillanatban a vonat hirtelen megáll, s a velem szemben ülő ur, egy kis dél-amerikai köztársaság konzulja, minden előzetes engedélyem nélkül karjaimba borul.

— Pardon, püspök ur; bocsánat, ha megsértettem!

«Kérem, sőt . . .» — felelt volna valamelyik hazámfia bizonyára, de én nem szóltam semmit, mert úgy megnyomta a gyomromat, hogy egy ideig lélegzethez sem jutottam.

Igy nyitott be a vonatvezető:

— Uraim, nem kell félni, nincs semmi veszedelem. Ezt az esetet mi előre láttuk és gondoskodtunk is. Gépünk faltörő-kossal is el van látva. Mindjárt tanui lesznek, hogy néhány ügyesen kormányzott előre meg hátra való

menettel, hogy fogunk áttörni minden akadályon. Más baj nincs, csak a hó persze behullt a lokomotív kéményén és kioltotta a tüzet. De már gyújtják is. Egy kis türelem uraim, mindjárt rendben leszünk!

* * *

Mi vártunk is türelemmel. Lelkünkben felevenedett az a kis utazási kaland, ami néhány utassal esett meg Krisztiánia és Dramman között, mikor a karácsonyi ünnepekre siettek. Roeken és Haeggedal állomásokon három napot eltöltöniök, míg a nagy hófúvásokból kiszabadultak.

Negyedóra mulva megkezdődtek az »ügyesen kormányzott előre meg hátra való menetek«. Megjegyzem azonban, hogy kedves konzul barátomat felszólítottam, hogy foglaljon mellettem helyet. Ha szembe ül, még életembe kerül ez a kis epizód. Vagy 12 olyan ütközése volt a vonatnak, amit a Kaukázus megingatásához is meg kellene elégegni. Végre diadalmas fütty jelezte, hogy akadálytalanul rohanunk tovább észak felé.

Hamar táján még egy »előre látott« megállásunk akad, hogy annál több ok legyen az idővesztéséget pótolni.

Utunk további folyamán nem volt aztán említésre méltó dolog jó ideig. Haladtunk előre a vastag hóréteggel borított mezőségeken, majd nehézkesen mászva a hegyoldalokon, majd sebesen ereszkedve a lejtőkön alá. Itt ott kis állomások emelkedtek az út mellett. De igen kevesen utaznak ilyen időben; a nagy hideg min-

éljenzés.) Bács megyében tudják a korábbi idők-
ből, hogy ez a hatalom minő eszközökkel ké-
pes dolgozni. És legyenek arra is elkészülve,
hogy majdan egy aranyeső fog erre az er-
szágra hullani, amelyet hogy valaki felfogjon,
amelylyel, hogy valaki zsebeit megtöltse, nem
kell sok, csak egy kicsit gazemberré kell
lennie, csak egy kicsit hazaárulóvá kell lennie,
csak egy kicsit az utszéli rablónál is alább-
való embernek kell lennie. Ennyi az egész
tisztelt barátaim. De viszont mi mosolyogva
nézzük a hatalomnak minden kapkodását, ugy-
ezt az ő végső vergődését is gunymosolylyal
fogadjuk és majdan, ha igazán új országgyűlést
akar összehívni a mi felséges királyunk, hát
akkor gyönyörködni fog abban a látványban,
hogy új országgyűlésben az eddiginél is na-
gyobb többséggel fog bevonulni a dicső
negyvennyolczas zászló követőinek serege. Gyö-
nyörködni fog benne a király, nem guny-
ból mondom, mert távol legyen tőlem, hogy
a guny szavait használjam még a félrevezetett
királylyal szemben is. Gyönyörködni fog,
ha megérti családjának és hatalmának igazi
érdekeit, ha megérti azt, hogy egy hatalmas,
hogy egy független, hogy egy vágyaiban ki-
elégített népnek, anyagi jólétében megerősített
népnek ereje, egy úgy anyagi, mint erkölcsi
erejében felemelt Magyarország olyan hatalmat
ad neki, amely felett a világnak minden ereje,
de sőt még a pokol kapui sem volnának ké-
pesek diadalmaskodni.

Ezután a német ajkuakhoz intézett rövid
beszédet.

Még többen szólottak, majd a küldött-
ségeket fogadta Kossuth s nagy bankettel ért
végét az ünnepély.

Radikális nagygyűlés Békéscsabán

Achim L. András, Békéscsaba nemzeti szo-
ciálista képviselője vasárnap tartotta beszám-
oló beszédét Békéscsaba városházának udva-
rán. A gyűlésen mintegy tizezer ember jelent
meg nemcsak Békéscsabáról, hanem a szomszéd-
os gyomai, békési és gyulai kerületekből is.
Ott voltak dr. Vázsonyi Vilmos orsz. képviselő,
Fábró Sándor, Kecskeméthy Ferencz és Schrif-
fer József békésmegyei országgyűlési képviselő-
k. A gyűlés így a békésmegyei ellenzék nagy-
szabású manifesztációja volt a nemzeti irány
és a radikalizmus mellett. Achim L. András
beszámolójában igen heves támadást intézett a
nemzetközi szociáldemokraták ellen, akik egy
kisebb csoportban a központból leküldött Klarik
Ferencz vezetésével jelen voltak és egy
izben zavart akartak támasztani; az ezrekre

denkit otthon tart, s igazán nagy okra hatá-
rozza el magát ilyen kirándulásra az ember.

Egy idő múlva a Mjoesen tó vashidján
robogtunk keresztül. Nem olyan nagy víz: vala-
mi 100 km. lehet a hosszúsága. Ezt a hidat
tél idején ugyan akár ne is használnák. A tó-
nak olyan szilárd jégburka van, hogy a vasut
egész biztosan roboghatna át rajta, ép úgy,
mint azok a nehéz szánkák, melyek keresztül-
kasul járnak rajta a gőzösök helyét pótolva,
melyeknek csak a nyár az idejük.

* * *

Mig e tavon áthaladtunk, összes szóra-
kozásunkat az képezte, hogy elég nagy szá-
mmal láttunk felnőtteket, gyermekeket, amint hó-
korcsolyájukon (ski) igyekeztek előre a tó jeges,
hóval fedett hátán. E környék legnagyobb
helye: Hamar. Hajdanta püspöki székhely volt,
de ma már sem katolikus pap, sem egy kápol-
náska nincs benne. Mi a vasutállomásnál ma-
radtunk és itt ebédeltünk meg. A konyha jó,
hanem egy kis negyedliteres üveg bordeaux-i,
a legközségesebb fajtából, itt 80 ore, ami
egy frankon felül van. Mikor elindultunk, a
hőmérsék 15 fok (40 C.) hideget mutatott. A
vonatvezető azzal vigasztalt, hogy majd jobban
lesz. Keservesen tapasztaltuk, Benában annyi
időnk volt, hogy megizlelhettünk egy kis fekete
kávét. Itt már 17 fokot találtunk.

(Vége köv.)

menő tömeg azonban gyorsan végzett velök
és néhány pillanat alatt kikergette őket a gyű-
lés színhelyéről. Ettől az incidensből eltekintve,
a gyűlés igen lelkes és impozáns lefolyásu
volt.

Vázsonyi Vilmos viharos tetszés mellett az
igazi demokráciát fejtette ki a kormánynak
általa ugynevezett burgdemokráciája ellen. Ma-
gyarországot — mondta Vázsonyi — abszolu-
tista rendszer szerint kormányozzák. A parla-
ment formája megvan, de lelkét, tartalmát és
szabadságát megakarják semmisíteni. Külön-
sen beszédének a befejező része tetszett a
hallgatóságoknak, a melyben történelmi vissza-
pillantást vet szónok a magyar nemzet szabad-
ságharczaira és kifejti, hogy a harcoknak két
jellemző vonásuk van; az egyik, hogy minden
igazi szabadságharcz gyarapította a jogokkal
felruházottak számát, a másik, hogy a jogtala-
nok is résztvettek az alkotmányért vívott harc-
ban. Majd így folytatta: Mi radikálisok részt-
veszünk az alkotmányos harcban, mert biz-
ton reméljük, elvárjuk és megköveteljük, hogy
a harc győzelmes befejezése után a földi is-
tenség, a haza, a sokat szenvedett küzdő és
dolgozó népet, mint a jóságos Isten árássa el
szeretetével és ruhazza fel teljes jogokkal. A
háromszínű lobogó szent szimbolum. Mi nem
vagyunk olyan balgák, hogy e szent zászlót
átengedjük a kiváltságosoknak. És a haza a
mienk is, minden dicsőségével és minden
szenvetésével. És ha a nemes urak büszké-
k őseik hadi tetteire, méltóságára és dicsőségére,
mi, a nép fiai, szent áhitattal gondolunk vissza
őseinkre, akikből a multak szenvedései könyet,
vért és verejtéket sajtoltak ki. Ez a köny, ez
a vér, ez a verejték a haza drága földjét ön-
tözte és ennek földjéből kell a magyar nép-
jogoknak kisarjadjon. Jogot a népnek, a
munkásnak hazát, ez volt, ez marad a jelsza-
vunk, mert egy az Isten, egy a haza, egy az
ember!

Ezután még Kecskeméthy Ferencz, Fábró
Sándor és Schiffert K. József intéztek beszédet
a néphez, mire a gyűlés lelkesen élteve a
megjelent képviselőket, teljes rendben fel-
szólt.

Fejérváry Bécsben.

Báró Fejérváry Géza tegnap reggel 8 órakor
fia, báró Fejérváry Imre és titkára, báró Sker-
lec Iván társaságában Bécsbe utazott. Az ut
híre teljes meglepetés a politikai világnak, a
melyben azon a meggyőződésben voltak a be-
avatottak is, hogy a miniszterelnök a hét vége
előtt semmi körülmények között sem jelenhetik
meg kihallgatáson. Abból a körülményből,
hogy már tegnap elutazott, arra következtet-
hetni, hogy a *szabadelvűpárt tagjaival folyta-
tott tárgyalásai eredménynyel végeződtek* s még
ma délután jelentheti a királynak, hogy a háta
mögött van már párt. Ezzel ismét kétségtelen,
hogy bekövetkezik a döntés s az új kormány
kinevezése talán már holnap, legkésőbb csütör-
tökig megjelenik a hivatalos lapban.

A bécsi ut közvetlen előzménye az a nagy
tanácskozás, amely tegnapelőtt este volt Fejér-
váry Andrásy-uti villájában és amelyen a
miniszterelnök számszerű bizonyítékát is kapta
a szabadelvűpárt tagjai hozzáhuzásának. A kon-
ferencián husznál több képviselő vett részt és
ott voltak György Endrén és Bihar Ferenczen
kívül az összes ügyvezetők is. Késő éjjelig tar-
tott a beszélgetés, amelynek aztán a tegnapi
utazás lett az eredménye. A kellemetlen bizony-
talanság után most legalább tisztázott helyzet
kerül rövid idő alatt az ország elé.

Fejérváry a királynál.

Bécsből jelentik: A király Fejérváry bárót
ma délután kihallgatáson fogadta. A N. Fr. P.
jelenti: Fejérváry bárónak meghívása nem áll
összefüggésben újra való kinevezésével, ami
már nem fognak többé változtatni. A meghívás-

nak célja, hogy a királyt gazdasági és pénz-
ügyi kérdésekről informálja. Ama javaslatokat
vitatják meg, melyeket a magyar kormány tett
s amelyek Ausztriát is érintik, hogy t. i. mi-
ként volna a vámközösség fentartható s hogy
miként alakul a két állam viszonya a keres-
kedelmi szerződések lejártával. Hír szerint a
kormány megpendítette azt az eszmét is,
hogy a kereskedelmi szerződések 1905-ben
vagy 1915-ben való lejártá után Magyarország
vám és kereskedelmi szerződést kössön Ausz-
triával a teljes szabad kereskedelmi forgalom
alapján. Ezt a hírt tartózkodva kell fogadni,
mert lehet, hogy a programnak erre vonat-
kozó egyik-másik pontjában változás lesz. Az
azonban, hogy a miniszterelnökön kívül csak a
kereskedelmi és pénzügyi tárca vezetői kap-
tak meghívást a királyhoz, nyilvánvalóvá teszi,
hogy a program gazdasági Ausztriára vonat-
kozó részének végleges elintézéséről van szó

A szabadelvűpárt.

A szabadelvűpárt külső képen meglátszott
már tegnap, hogy valami nevezetes fordulatra
készülnek. Sűrű csoportok tanakodtak minden-
felé s alig volt tiz ember, aki ne magyarázta
volna, hogy a pártnak erkölcsi kötelessége,
hogy csatlakozzék Fejérváry pártjához, amely
évtizedek minden kívánságát készen hozza az
országának. A katonai vezényszót — véleked-
tek — a párt eddig sem tartotta az ország
elsőrendű és sürgős szükségletének s abban a
perczen, amikor az ügyvezető kabinet parla-
menti kormánya guozódik ki, még a legkény-
esebb alkotmányos skrupulus daczára is
odaállhatni a támogatására. Kiderült különben,
hogy az ügyvezető kormány az összes szabad-
elvűpárti képviselőket Budapestre telegrafálta,
ugy hogy tegnap külföldről is érkeztek sebbel-
lobbal haza többen a honmentésre. Ahhoz pe-
dig kétség sem fér, hogy a bécsi döntés el-
odázása tisztára azért történt, hogy Fejérváry
tárgyalhasson a szabadelvűpárt tagjaival s a
királyt informálhassa arról, hogy a program
előterjesztése alkalmával már mekkora pártra
számíthat. Az alkudozások már jórészen befe-
jeződtek s alig volt valaki, aki a diplomátát
ját szította volna s óvakodott volna a kormány
kinevezése előtt lekötnie magát. A szabadelvű-
pártban biztosak abban, hogy nem jön a koa-
liczió.

A Lloyd-klubban különben Nagy Ferencz
dementije daczára biztosra veszik az új diszi-
densenk nagyobbik részének csatlakozását is a
haladópárthoz. Ugy vélekednek, hogy a füg-
getlenségi párt bizakodása az új választások
sikerében nem fog beteljesedni, mert minden
kerület, melyben talaja van az ellenzéki
eszmének, ennek már januárban behódolt. Így
veszíteni nem veszíthet a szabadelvűpárt, leg-
feljebb megmarad a pártok arányának a status
quo-ja és ezzel együtt a legrosszabb esetben
is, bekövetkezhetik újra a válság. Hogy mi
teljesedik ebből a reménykedésből s micsoda
keserves csalódás állhat a nyomába, arra csak
hónapok adják meg a választ.

A kormány egyébként nagyban készülök-
dik. Tegnap egész délelőtt főispánjárás volt a
belügyminisztériumban, ahol ezuttal már nem
részesültek olyan áradozóan meleg fogadtatás-
ban mint néhány hónappal ezelőtt. Kristóffy
József kerekén kijelentette nekik, hogy aki
tűskön-bokron nem hajlandó a kormány tervei
eszközéül odaadni magát, az mehet. Körölbé-
lül huszonöt főispánt fog a kormány nyu-
galomba küldeni, hogy a saját embereit hely-
ezze el.

Az új program.

Báró Fejérváry Gézával Vörös László is
Bécsbe utazott. Bécsi tartózkodása természe-
tesen a kereskedelmi szerződések meghosszab-
bitása kérdésével van összefüggésben, amely a
Fejérváry-programnak jóformán az egyetlen
pontja, amelyet — realizálni is akar. A pro-

gramm legtöbbet emlegetett pontjáról, a választási jogról immár kiderült, hogy az házszálynival sem megy tovább a koalíció álláspontjánál.

A választás báró Fejérváry tervezete szerint ugyan titkos is lesz, általános is lesz, azonban csak egyenlő nem lesz. A koalíció a nemzeti szempontokra való tekintettel akart korlátozásokat eszközölni, lehet, hogy a Fejérváry-kormány a nemzeti szempontok ellen akarja ezt a korlátozást megcsinálni. Azonban az egyik éppen annyira nem általános választás, mint a másik. És a szociáldemokraták törököt fogtak Kristóffyékkel.

Válasz szept. 23-ára.

A baloldalon alig volt hír. Nagy érdeklődéssel beszéltek Kossuth Ferencz szabadkai felköszöntőjéről, amelyben ez nyíltan kifejezést adott annak a meggyőződésének, hogy a válság egyetlen megoldása a perszonális unió. Az a nézet a baloldalon, hogy a szabadkai nyilatkozat visszhangja a szeptember 23-iki kihallgatásnak. A király mereven visszautasít, erre a baloldalon is van ütőkártyája. Nemsokára kiderül, hogy melyik az adóut.

Kossuth Ferencz tegnap este hazaérkezett Szabadkáról s valószínűleg szerda délelőttre hívja össze a vezérbizottságot, hogy az addig alaposan megváltozott helyzettel foglalkozzék. A függetlenségi párt vezére egyelőre nem utazik el Budapestről és délelőtt is egész csomó külföldi újságíró fogadott, akiket informált a válságról.

UJDONSÁGOK.

Napról-napra.

Irodalmi izlés.

A gusztusról nincs mit disputálni. Régi dolog. Tiszta sor. Nem is bolygatjuk. Van, aki a szardiniát a világerő sem enné meg. Van, aki él-hal érte. Van, aki undorodik a tengeri póktól. Más meg elsőosztályú csemegének tartja. A parasztoriasok természete nem veszi be a frakkot, cilindert, bajuszkötőt. Viszont az aszfaltbetyárnak is aligha kell a kalapjára a rozsmaring, a fehér mellénye alá borjuszájú ing, az angol bajusz helyébe tiszaujlakival kipödört szőrvilla. Egyiknek életeleme a táncz, a másik a deákkal tart s azt mondja, hogy — nemo saltat sobrius. Hányan szeretik a zenét és hányan botfűltek. Sokan a virágos kertek rajongói, mások többre becsülnék három káposztafejet a bájos krizantémumok egész erdejénél. Dehát így áll a bál. Kinek a fehér, kinek a fekete. Kinek mindakettő, kinek egyik sem. Mindig így volt a világi élet. Egyszer fázott, másszor lánggal égett.

Hát az irodalmi izlés? Az is sokféle, természet. Egészen természetes. Ez ellen sem jut eszébe senkinek debacchálni. Ám legyünk komolyak, gondolkodók, következtetések. Az izlésnek is vannak és kivált ezen a téren szigorúan megszabott határai. Vannak abszolútbecsü dolgok, amik nem lehetnek alávétve a gusztus szeszélyeinek. Mit szolgál az irodalom, a sajtó, ha hivatása magaslatán akar állani? *Az igazságot.* Már pedig az igazság perfekt és abszolút. Az igazság nem eszköz, hanem cél, még pedig öncél. Azért van, mert van. Mert a Gondviselés, aki maga az örök Igazság, ugy akarja, hogy legyen. Már most disztigváljunk. Lehet-e az izlés olyan, hogy az igazságot nem

szereti és a hazugságot dicsőíti, pártolja? Mindenesetre nem. Az igazságot keresni és szeretni és követni, eltévedve tőle újra visszatérni hozzá, ez kötelességünk. A hazugságot akaratosan szeretni pedig bűn. Szabad-e, lehet-e tehát az olyan irodalmat, az olyan könyveket és az olyan sajtót, az olyan újságokat egyszerűen az izlés nevére apellálva, magukat jó kereszténynek valló családoknak megvenni, jártni, olvasni, amelyek *tudatosan és akaratosan* rugják, marják, támadják, gyűlölik, üldözik, hol nyíltan, hol titkon, a katholicizmust, a kereszténységet, a keresztény közélet szerepívőit kisebb-nagyobb körben, a hitvallásos jellegű oktatásügyet, társadalmat és különös, érthető animozitással a gazdasági szervezkedést? Ez már nem izlésbeli szabadság, ez már *vastag aberráció*, ez már olymértü izléstelenség, amelyet a morális igen szigorú elbírálásban részesít. Lehet az izlés szempontjából érdemes keresztény embernek, családnak úgy okoskodni, hogy a *jó irányú könyvek vagy lapok közül* nem ezt olvasom, hanem amazt, mert az utóbbi élénkségénél, tartalmasságánál, ötletességénél fogva jobban tetszik. Így lehet okoskodni, ebben van észszerűség, van keresztény gondolkodás. És itt van gusztusnak, van válogatásnak helye. De abszolút kérdésekben nincsen. *Hová is jutnánk, ha a kötelességteljesítést izlés tárgyává tesszük?* Jó is lenne! Ott, ahol meggyőződésről, elvhűségről, kötelességteljesítésről van szó, nem lehet helye a tetszik vagy nemtetsziknek. Ugyis elégszer letér az ember a kijelölt ösvényről, öntudatlanul és vigyázatlanul, de hogy az aberrációt tüzzük ki magunk elé életcélnak, ez már non sens, ez már öreg hiba, ez már egyenesen bűn.

Ideális szempontoktól eltekintve, fölteszünk a kérdést, lehet-e a korcsizlés materiális alapon helyeselt? Mindenesetre nem. Ami ideálisan nézve szép, mindenesetre materiális szemüvegen keresztül is annak kell lennie. Hiszen a többen a kevesebb mindig benne van. Már megfordítva nem okoskodhatunk. Ami materiális szempontból esetleg szép, még nem következik, hogy ideális szempontból is szükségképpen szép legyen. De, ami még materiális szempontból is rut, hogy lehet egyáltalán szép, izléses, tetszetős? Hát ami hazug, hülye, badar, otromba, fonák?

Lássunk példát. Most kerül megint napirendre egy feslett életű *hercegi asszony* ügye. Botrányos családi élet, tarkítva házasságtöréssel és csunya lovaglójelenetekkel. Van ebben valami izléses, van benne szép? Ugyan, ugye. Ám a keresztényellenes sajtó *héroszt* akar mindenáron kreálni a viharos multu katonatisztból s *mártirkoronát* törekszik csempészni a hiszterikus asszony fejére. Egyik Tisza-párti újságban már olvassuk is, amint nagy garral hirdeti, hogy *külön tudósítót* küld *Góthába*. Véletlenül ugyanazt az újságíró, akit irodalmi *Krisztusgyalázása* révén emlegettek az egyházpolitika idején. És a publikum, köztük számos keresztény család, édes anya és eladólány lesi és falja majd a szenzációt, mert nekik ez az — *izlésük*. No köszönjük szépen, de nem kérünk belőle. Hát persze, hogy ezen a téren nem vagyunk versenyképesek. Isten mentsen.

Sárváron, Vas megyében nagy szerencsétlenség történt az új műselyemgyárban. A gyár hatalmas keresztényszocialista-telep. Nosza, kapja magát a *»Népszava«* és palástolhatlan kárörömmel megírja, hogy a *gyár francia szerzeteseké*. Ez hazugság. Chardonett gróf a

gyár, aki világi főnemes. Azt írja továbbá, hogy *pár esztendővel* ezelőtt a *pécsi püspök* szentmisével nyitotta meg. Ez hazugság is, hülyeség is. Pár hóval ezelőtt szentelte föl a gyárat *István Vilmos* dr szombathelyi püspök. Am azért az az igaz, amit a Jakabfilléren napilappá hizott újság ír, az pedig népbuítás, amit a keresztlény néplapok irnak. Így nyilatkozik a fölvilágosult jóizlés mindenütt.

Micsoda sült ostobaságokat olvastunk legutóbb a koalíció primásáról! Mailáth erdélyi püspökről, a ki különben a hazudozások és rágalmak örökös céltáblája! Vagy ott vannak például az új püspökök. Van köztük egy, a ki *néppárti képviselőjelölt* volt Bánffy idején s a leggyalázatosabb atrocitásokat szenvedte végig hűséges tót népével a Felvidéken. A liberális sajtó egyik-másik organuma azonban annyira korlátolt, hogy nap-nap után úgy tünteti föl mintha a püspök minden keresztény politikai törekvést a legmerevebben elítélne. Annyira rossz a memóriája ennek a sajtónak, hogy egészen elfeledi, mennyire támadta ezt a nagy embert pár év előtt. Ha a memóriája jó, akkor meg az igazságérzete szenved erős defektusban.

Így vagyunk a materiális, vallástalan, iránytalan, vagy szabadkőműves irányú irodalommal, könyvekkel is. Az ilyen sajtó, az ilyen irodalom nap, mint nap produkál valamit azon a téren, amelyhez még csak nem is konnyit, a egyház, a komoly keresztény köztevékenység a *klerikalizmus* ellen. Mer ez a *rém*. És ime akadnak, jaj, de hányan akadnak, akik szekundálnak, segédkeznek az irodalmi izlésre hivatkozva. Mit nekik a politika, az ideális, komolyirány! Fő, hogy élénk legyen a lap. Igaz-e, nem e, van-e valami intellektuális alapja az irkafirkának, vagy nincs, az Hekuba.

Nohát kérem, akik ilyen. fölületesen gondolkodnak mindenesetre tehetnek amit akarnak, olvashatják amit akarnak, de irodalmi izlésről ne beszéljenek, mert nekik bizony nincsen. Megeheti valaki a békacombot, mert jó. Megihatja az almamustot, végre abban is van valami jó.

A férges gyümölcsöt is ugyan készakarva megeheti, akinek kedve tartja, de hogy az ilyen embernek jó gusztusa, egészséges izlése legyen, no már azt kereken tagadjuk. (h.)

*** A városi tisztviselők fizetésrendezése.** Említettük már, hogy a városi tisztviselők és alkalmazottak a fizetésrendezés ügyében memorandumot terjesztenek Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága elé. A memorandumot most köröztetik a tisztviselők között. Eddig már közzel kétszázán irták alá.

*** Nagyvárad mérnökök Szegeden.** A nagyvárad mérnök- és építész-egyesület f. hó 15-én tartott rendkívüli közgyűlésén elhatározta, hogy a szegedi Vásárhelyi Pál szobor leleplezési ünnepélyén és az azt megelőzőleg a magyar mérnök és építészegylet által f. hó 21-én este 7 kor. tartandó vándorgyűlésen testületileg megjelenik. Az egyesület tagjait ez uttal is felkéri a titkár arra, hogy ott minél nagyobb számban jelenjenek meg. Indulás Szegedre f. hó 21-én reggel 6 órakor.

Ülések a városházán. Ezen a héten ismét majd minden napra jut ismét ülés a városházán. Szerdán október 18-án délután 3 órakor a szinügyi bizottság által a magyar drámai ciklus ügyében kiküldött albizottság; — csütörtökön délelőtt 11 órakor a városi árvaház női választmánya, — és csütörtökön délután 4 órakor az ifjusági előadások ügyében kiküldött albizottság tart ülést.

* **A város tiszta.** Gerő Ármin rendőr-főkapitány tegnap megnyugtató előterjesztést tett a tanácshoz. Bejelenti a tanácsnak, hogy a tiszti orvosok bejárták a város összes házait s a hiányok pótlására és az udvarok tisztántartására utasították a háztulajdonosokat, akik eleget tettek a hatósági közegek rendelkezéseinek; alig néhányat kellett csupán büntetni. Kitakarította továbbá a Páris- és Pecze-patakok medrét, az utcákat és tereket. A főkapitány szerint tehát, ha nem teljesen kifogástalan tiszta is jelenleg a város, de jólélekkel mondhatja, hogy a köztisztaság kielégítő.

* **Szász Károly meghalt.** Szász Károly ny. református szuperintendens az elmúlt éjjel meghalt. Ott halt meg vejének, Vargha Gyula miniszteri tanácsosnak a lakásán. Teljes testi és lelki depraváció előzte meg a halált, mely a magyar irodalomnak gyászt, magának Szász Károlynak megváltást jelentett.

Évek óta tart már a betegség, amely munkájától teljesen elvonta. Az utóbbi években élete már csak látszólagos élet volt. A gyötrelmes betegség csak szenvedést hozott neki; minden örömet kizárt.

Körülbelül száz kötet jelzi az ő utját a magyar irodalomban. Minden munkája nemcsak termékenységről tett bizonyosságot, hanem arról is, hogy termékenyített. Életrajzi adatai rövid foglatban ezek:

Szász Károly Nagyenyeden született 1829 január 15-én s ott végezte iskoláit is. Nagyenyeden a gimnáziumi tantárgyakat vegyes osztálytanítók mellett tanulta, Montovich vezetésével alát végezte; 1845-ben az akadémiai tanfolyamra lépett, annak elvégzése után a matematikából szaktanítónak neveztetett ki. 1848-ban Budára jött s itt a pesti egyetem mennyiség és hadtudományi tanfolyamot hallgatott. — 1849-ben atyjával s a magyar kormányfővel Debreczebe menekült, ahol egy ideig az atya vezetése alatt álló vallás és közoktatásügyi miniszteriumban foglalkozó volt, azután pedig fegyvert fogott ő is és mint utász szolgált a honvédseregben, előbb mint káplár, majd mint hadnagy. A forradalom után Tiszarofon a Borbély-családnál talált menedéket. 1850-tavasán Bejébe a Szentmiklóssy-családhoz ment nevelőül. 1851 nyarán szervezkedett nagykőrösi gimnáziumhoz kapott meghívást a magyar nyelv és irodalom tanszékére, hogy azonban erre Arany Jánost lehessen megnyerni, önként átlépett a mennyiség tantervére; itt Arannyal Mentovichcsal, Jánosival két évig együtt működött. 1853-ban a kecskeméti gimnáziumhoz ment át; 1863-ban Szabadszálláson lelkész, de 1865-ben egyszersmind a fülöpsházai kerületet az országgyűlésen is képviselte. 1867-ben a vallásügyi miniszteriumhoz osztaltanácsossá, ezernyolcszázhatvan kilencben ideiglenes a pestvármegyei, majd pedig jászkunkerületi tanfolyamgyelvévé neveztetett ki. — Trefort alatt ismét a miniszteriumban működött mint miniszteri tanácsos 1889-ig, amikor a dunamelléki egyház-kerületi szuperintendenségre megválasztott. A Magyar Tudományos Akadémia megválasztotta 1858-ban levelező, 1869-ben rendes, 1878-ban igazgató-taggá, 1892-ben másod-előnké. A Kisfaludy-társaság 1860-ban választotta tagjává, később alelnökévé, a király 1896-ban a Lipót-rend középkeresztjével; a budapesti egyetem előbb magántanárul habilitálta, majd 1882-ben bölcsészettudori címmel tüntette ki.

* **A vakok képzésére.** Szegeden a vakokat képző és foglalkoztató intézet céljával tüzte ki, hogy különösen az Alföld 4000 vakját a társadalomra hasznossá tegye s megmentse a koldulástól. E célból a vakokat ipari foglalkozásokra taníttatja. Az intézet meglehetősen anyagi támogatásra hívja fel Nagyvárad városát s kéri, hogy lépjen be az intézet alapító tagjává. Az alapító tagsági díj 100

korona, a rendes tagsági díj 3 évig évi 4 korona.

* **Nem lesz sötétség.** Vasárnapi lapunkban megemlékeztünk arról, hogy elérkezett az ideje a városi villamos telep részére megrendelt 900 lóerejű gép szállításának s a Gancz-czég még mindég késedelmeskedik a kötelezettség betartásával. Ennek kapcsán felvetettük a kérdést, hogy mi lesz, ha a villamos telep igazgatójának a szavai beteljesülnek s a város sötétben marad, mert a mostani gépekkel nem képes a város köz- és magánvilágítását ellátni. Ezen közleményünkre a villamos telep igazgatója: *Belányi Imre* a következő sorokat küldte be hozzánk:

A »Tiszántúl« tegnap ideovatkozó cikkére hivatkozva értesítjük a n. é. fogyasztó közönséget, hogy a villamos áram zavartalan szolgáltatásának egyelőre semmi közvetlen akadály nincsen, mert bár a jelenlegi tartalék nélküli üzemet sem a gépek, sem a kazánok, sem a személyzet hosszu ideig ki nem bírja, mégis alapos kilátásaink vannak arra, hogy a »Tiszántúl« által jelzett zavarok az új gép megérkezéig előállani nem fognak. A villamos mű-összes személyzete mindent elkövet, hogy a sztrájk miatt előállott késedelmes szállítás dacára, a legkényesebb igényeket is kielégítse.

Amikor teljes elismeréssel vagyunk a villamos telep igazgatójának és egész személyzetének működése iránt, csak azt nem tudjuk, hogyha a gép késedelmes szállítása nem okoz bajt, miért kellett mindenáron kieroszakolni, még rémitgetésekkel is, a törvényhatóságtól, hogy pályázat mellőzésével a Gancz-czéget bízzák meg a 900 lóerejű gép szállításával. Erre nézve szerettünk volna egy kis felvilágosítást a fentebbi nyilatkozatban. Mert a Gancz-czég érdekében akkor elmondott beszédek és állítások éppen nem egyeznek meg a fentebbi nyilatkozattal.

* **Katonai felülvizsgálat.** Tegnap délelőtt működött a vegyes felülvizsgáló bizottság, Komlóssy József tanácsnok polgári elnöke alatt. Hét hadköteles állott elő felülvizsgálatra, s ezek közül három ifjút a katonai szolgálatra alkalmasnak, négyet pedig alkalmatlannak találták.

* **Királyi elismerés egy századosnak.** Mint a Budapesti Közlöny legújabb száma jelenti, a király megparancsolta, hogy sok évi igen sikeres csapatszolgálatáért elismerésül *Voglsang Albin*, a nagyvárad 37. gyalogezred I. osztályu századosának a legfelső megelégedés kifejezése tudtul adassék.

* **Ünnep a háziezredben.** A József házi gyalogezred tegnap emlékünnepet ült a lipcsei csata kilenczvenkettedik évfordulója alkalmából. Diszben rukkolt ki az ezred élén a tiszlikarral zeneszóval a reggeli órákban a nagygyakorlótérre s ott tábori misét hallgatott. Majd visszajöttek a városba s a vár udvarán báró *Karg* ezredes beszédet intézett katonáihoz, megemlékezve a nevezetes csatáról. Délben a tisztiektől diszebed volt. A legénység is ünnepi ebédet és kimenőt kapott tegnap a nagy nap emlékére.

* **Eljegyzés.** Trajánovits Antal berettyóújfalui gyógyszerész eljegyezte dr. *Kovács Lajos* ottani ügyvéd kedves és nagy műveltségű leányát: *Gizellát*.

* **A Sas terve Budapestben.** Nagyvárad városa, tudvalevőleg pályázatot hirdetett a Sas helyére építendő modern szálloda tervére. Mint halljuk, már is több pályamunka érkezett be. A pályaterveket az országos mérnök-egylet tagjai s a legkiválóbb fővárosi szak férfiak fogják megbirálni s e célból *Bordé Ferencz* főjegyző és *Komlóssy József* gazd. tanács-

nok a tervekkel felutaznak a fővárosba. Így mindenesetre kevesebbe kerül, mintha a szakférfiak jönnek le Nagy-Váradra. Sőt még mostan is lehetne valamit megtakarítani a deficitben uszó városi pénztárnak, azzal, ha csak egy városi tisztviselő utazna a fővárosba. Mi szükség van arra, hogy ketten is felutazzanak?

* **Az elmekórház szüreti mulatságára** a következők voltak kegyesek adakozni: *Dos Echerolles Kruspér Sándorné* 2 puttony szőlő és 200 darab sütemény; *Fetser Antal*, dr. *Karsch Lollion*, *Spett Gyula* kanonokok egy-egy doboz szivar; lat. *saert*. püsp. uradalom 2 puttony szőlő; *Csicsay Alajos* a papnevelő részéről 1 puttony szőlő; dr. *Kenéz K. főorvos* 2 puttony szőlő; *Mayr Sándor* 2 kosár szőlő; *Erlich Ignác*, *Reismann Mór*, *Grósz Béla*, özv. *Kosztai Istvánné*, *Diósy Lajos*, özv. dr. *Kornstein Lajosné*, *Géczy Géza*, dr. *Hoványi Gyula*, *Mezey Mihály*, *Nagy Márton*, *Lévay Zsigmond*, *Balázsovits Jenő*, *Kopasz István* egy-egy kosár szőlő. A nemesszívű adokozók fogadják a betegek nevében hálás köszönetünket. *Az elmekórház igazgatósa.*

* **Visontai leleplezése.** Góthában tegn az délelőtt kezdtek meg azt a válópert, melyet *Koburg Fülöp* herczeg indított neje, *Koburg Lujza* herczegnő ellen. A pereskedő házasságot dr. *Bachrach* és dr. *Visontai* képviselik, ap az utóbbi az asszonyt, *Visontai* kifogásolja a a góthai törvényszék illetékességét (a herczeg és a herczegnő magyar állampolgárok, házasságfelbontási kérvényüket tehát csak magyar bíróság intézheti el.) *Visontai* dr. beszélt egy bécsi lap tudósítójával és azt mondotta, hogy abban az esetben, ha erre kényszerítik, szenzációs leleplezéseket fog tenni. Ez nem megfélemlítés akar lenni, de szükség lesz arra, hogy a bíróság tudja meg, milyen viszonyok között nevelődött az akkor 16 éves herczegnő a bécsi udvarnál és miket tapasztalt azután férje oldalán. *Visontai* többek között a bolgár fejedelmet is megidézeti tanúnak és szükségesnek tartja, hogy a mayerlingi katasztrófát is teljes világításba helyezze. Ha békés megoldás nem lesz, ugy a tárgyalás szenzációtnak és nagyon izgalmasnak ígérkezik.

* **Közlekedési akadályok a Fő-utcán.** A Fő-utca burkolását jelenleg a Múzeum-utca és vasutállomás között végzik. Mig ezen a területen elkészülnek a munkálatokkal, a vasutállomás és város közötti kocsiforgalmat a papnövelde mellett levő, elhagyott, keskeny *Pray György-utczára* terelték. Még jobban megnehezíti a forgalmat, hogy egyidejűleg a *Schlauch-tér* északi részén levő uttestet is burkolják s a kocsiknak az árvaház felőli utra kell kerülni, továbbá a közvetlen *Pray György-utczát* annyira felvágta a kocsik, hogy feneketlen sártengeren kell átvergődniök. A nagyvárad posta- és távirada-igazgatóság átiratban kereste meg a várost, amelyben kifejti, hogy ezen nagy kerülő és forgalmi akadály miatt a posta-közlekedés késedelmet szenved és a csatlakozások nem tarthatók be. Kéri az igazgatóságot, hogy a postakocsik részére a Múzeum-utczát és az *Ujsort nyissa* meg a város mielőbb, mert az abnormis időjárás folytán az utca-burkolási munkák előreláthatólag még hónapokig eltartanak.

* **A nátha gyógyítása.** A hideg idő és nedvesség elkövetkezésével ismét általánosan kísért a nátha, a melynek gyógyítása az emberiség egyik legrégebb problémája. Egy német orvosi folyóiratban *Fohsen dr.* nevű frankfurti orvos most újra fölveti ezt a problémát és közli erre vonatkozó vizsgálatait. Van egy szer: *kokain paranephrin* és víz keveréke, a mely a

náthát — ugymond — határozottan gyógyítja. Ezzel az oldattal egy darab vatta segédelmével bekenjük orrunk belsejét. Pár percze a bekenés után megszűnik a baj s az orr néhány órán át száraz marad. Többször megismételve ezt az eljárást, — a nátha teljesen megszűnik. A kókaïn és a paranephrin vértelenítik a nyakhártyát s ezáltal elnyomják a gyuladási folyamatot. Mivel a nátha sok veszedelmes fertőzőbajnak a közsőbe (orbáncz, nyakszirtmeregvedés stb.) ez a szer annyival fontosabb, mert gyökerében elfojtja a náthát.

* **Elopott sertések.** Közelednek a disznótorok és velük együtt a disznólopások. A tolvajok úgy okoskodnak, hogy disznótort mindenáron kell tartani. Ha nem hizlálnak, sem nem vesznek hozzá kocsát, akkor bizonyára úgy lopják. *Szabó Demeter és Szabó Miklós* is így tettek Felsőverzárán, ahol *Gudér Ferencz*ől négy hizót hajtottak el. De rajtavesztettek. S most disznótor nélkül isszák meg a lopás levét.

* **Az osztályorsjáték** tegnapi húzásán a következő számokat húzták ki — nyere-ménynyel:

10.000 koronát nyert: 52866.

5000 koronát nyertek: 62031 67729 81688 93031.

2000 knronát nyertek: 4088 10843 14050 15221 17347 19166 20747 22696 22749 23003 23312 26037 27399 28132 37135 57785 60625 77027 84438 96533 101589 109821.

1000 koronát nyertek: 1352 2593 5577 5662 6755 15961 16144 18204 18864 19919 21279 26335 27367 28434 49814 53862 59862 60949 81777 82527 82896 86441 88652 83961 90664 91895 94190 102425 102437 103775 106649.

A többi kihuzott számok 500 és 200 koronát nyertek.

* **Rendőri hírek.** *Eltűnt férj.* *Vari* Józsefné panaszt emelt tegnap a rendőrségen, hogy ura, aki téglagyári munkás, gyermekével Zsófiával két hete megszökött hazulról. Panaszára a bűnügyi eljárást folyamatba tette a rendőrség. — *Elopott szőr.* *Osvát* József vízgyáni lakos szekerekéről a Nagyvásártéren tegnap délben leloptak egy 20 korona értékű fekete szűrt. Nyomozás folyamatban. — *Ill a berek.* *Valdmann* Dávidné szatócsüzet tulajdonos tegnapelőtt rábizta a trafik árusítását *Anti* nevű báránfi születésű hetesére. *Anti* vigan árulta a trafikot, mikor pedig ő kiárult belőle vagy 16 koronát, a boltban levő cselédkönyvét kilopta és gyorslépésben odébb állott. Elfogása iránt intézkedett a rendőrség. — *Eltűnt esernyő.* A Pannóniában szombaton lezajlott ebéd alkalmával egy finom minőségű és meglehetősen értékes esernyőt cserélt el valaki és hátrahagyta helyette a saját kevésbé finom és éppen nem értékes esernyőjét. A káros ez uton hívja fel az illetőt, hogy az elvitt drága esernyőt sziveskedjék visszavinni a Pannóniába, ahol a tulajdonostól saját esernyőjét visszakapja. Ellenkező esetben 24 órán tul a rendőrség megindítja ellene az eljárást.

* **Találtak** egy 220 koronáról kiállított három aláírású váltót. Találtak ezenkívül egy gyermek és két női kabátot. Igazolt tulajdonosaik e dolgokat átvehetik a rendőrségen.

* **Időjelzés.** A magyar királyi központi meteorologiai intézet időjelzése október 17-ére: *enyhébb, elvélve csapadék.*

x Felhívjuk a t. olvasó közönség figyelmét **Mitteiler Ede** férfi-szabó mai számunkban közölt hirdetésére.

x **Lloyd kávéház**-amban levő *Teke-aszta*lok új posztóval és új felszerelésekkel láttam el, melyeket a legmérsékeltőbb díjazásért bocsájtom a tekejátékot kedvelő közönség rendelkezésére, *kezdő játékosok* kellő oktatásban részesülnek. Ma este *Dula Miklós* kitűnő cigányzenekara hangversenyez, a n. é. közönség szives pártfogását kéri mély tisztelettel *Kurtág Dezső* kávé.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Kedd: Lócsei fehérasszony. (B. bérlet.)
Szerda: Kolibri mama. (C. bérlet.)
Csütörtök: Dunanan apó és fia utazása. (A. bérlet.)
Péntek: *Józsí* vigjáték. (Ujdonság B.)

Lócsei fehérasszony harmadszor.

A nagyváradi közönség minden rétegében általános érdeklődés mutatkozott a regénykirály fantasztikus alakjából készült dráma, a »Lócsei fehérasszony« előadása iránt. Ezért is, de meg a bérlok igényeit kielégítendő ma harmadszor kerül színrre az érdekes dráma a rendes szereposztásban.

Józsí. A hét műsorában slágernek s a szezonban kasszadarabnak indul »Józsí«, a kiváló fiatal humorista: *Molnár Ferencz* ötletes vigjátéka, a melyet pénteken mutat be a társulat. Az utolsó próbák serényen folynak s az igazgató a közönség köréből felhangzott kívánságokra a szerzőt, a kit most ünnepelet a »Doktor ur« feleltenítése alkalmából Budapest színház-publikuma, meghívja a premiérre.

Az első ifjúsági előadás. A színügyi bizottság kifejezte óhaját, hogy legalább minden hónapban egyszer ifjúsági előadás tartassék a színházban. Az első ifjúsági előadás a jövő hét csütörtökjén lesz, mikor *Berczik Arpád* sikerült alkotása »Himfy dalai« fogja gyönyörködtetni a tanuló ifjúságot. Az igazgató már tárgyalásokba bocsátkozott az iskolák vezetőségével, hogy az összes tanintézetek növendékei bevonnassanak az ifjúsági előadások látogatásába.

Igazságszolgáltatás.

Elnapolt esküdtzéki tárgyalás. A *Bocu Szevér* ellen izgatás miatt kitűzött esküdtzéki tárgyalást tegnap elnapolta a bíróság azért, mert *Bocu* szerzől *Indrejka* *Abrahám* temeskékessi tanítót nevezte meg. Az eljárás most ez ellen fog megindulni.

NYILTTÉR.

BUTOR-IPARTELEP

Nagyvárad, Szent László tér
RIMANÓCZY-HÁZ. Holdas templom mellett.
Telefonszám az egész megyére 584.

Tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, hogy

butor

nagyraktáramban

modern szalon-, ebédlő-, háló- és fürdőberendezések, valamint mindenemű **tükör, réz- és vasbutorok** a lehető legrszolidabb árszámítás mellett a **legszébb kivitelben** szerezhetők be.

Saját műhelyemben

személyes felügyeletem mellett készülnek minden e szakmába vágó **asztalos, kárpitos és díszítő** stb. munkák, **javitások** a legjutányosabb árszámítás mellett.

Tisztelettel

Büchler Márton.

TÁVIRATOK.

A válság.

Megvan a döntés?

Budapest, okt. 16. (Saját tud. táv.) A király ma *Fejérváryt*, *Vörös* és *Popovicsot* magánkiballgatáson fogadta. *Fejérváry* háromnegyed háromkor hagyta el a Burgot s megint azzal a stereotip kijelentéssel fizette ki a sajtót, hogy *döntés ma sem történt*. Ezzel szemben azt a beavatott helyről származó határozott értesülést közlik, hogy a döntés igenis megtörtént. A kinevezést a *hivatalos lap holnapi, vagy holnaputáni száma* fogja publikálni. A kormány programja gyökeres változásokon ment keresztül, főként az általános választói jog tervzetét alaposan *megnyirbálták*. *Vörös* és *Popovics* különben *Fejérváryval* együtt tovább is Bécsben maradnak s egyelőre még bizonytalan, mikor jönnek vissza Budapestre. Valószínű azonban, hogy még a Felső elé fognak járulni.

Az audiencia czélja.

Budapesti és bécsi lapok megegyeznek abban, hogy a mai audienciának semmi köze sem volt a *reaktíváláshoz*. A kormány újabb kinevezése az uralkodó előtt már *befejezett tény* volt napok óta. A kormányelnök csak *pózolt* az ő titokzatosságával, amelynek voltaképp semmi alapja sem volt. A kihallgatás czélja: a nemzethez az új kinevezés alkalmával intézendő *manifestum* végleges megszövegezése, valamint az, hogy a király *Vörös* és *Popovics* szakszerű észrevételeit hallhassa a *kereskedelmi szerződés* ügyében. Gazdasági és pénzügyi kérdések játszottak tehát főszerepet az audiencián.

Fejérváry programja.

A megnyirbált program más verziók szerint még mincs teljesen elintézve. A kabinet ugyanis ragaszkodik a maga programjához. Hajlandó azonban arra a bizonyos ötven százalékra kiegészíteni. Ugy, hogy a választói jog függőben marad. Ezzel *időt nyer Bécs* is s az idő révén életet nyer a reaktívált kabinet is. Ez alatt az idő alatt aztán bőven lehet alkudzni s majd egyszer mégis csak eldől, megadja-e az udvar *beleegyezését és hozzájárulását, vagy vétőt* mond.

A kereskedelmi szerződés.

Ami egyébként a vám és kereskedelemügyi szerződést illeti, annak ügyében ma délután, mint a M. T. I. jelenti a külügyminiszteriumban konferencia volt, amelyen a közös külügyminiszteren kívül a két állam miniszterelnöke és az illetékes tárczaminiszterek vettek részt.

Lobkowitz és Fejérváry.

Lobkowitz hir szerint újból előterjesztette nyugdíjaztatása iránti kérelmét, miután *nem kíván osztozni* *Fejérváryval* a felelősségben.

Nem helyesli, hogy a katonaság a csendőrség mellett rendőri szolgálatokat teljesítsen. Egyáltalán nem barátja *Fejér-*

váry erőszakos politikájának, amelytől a hadsereg fegyelmének jelentékeny meglazulását félti.

Bánffy.

Szentes diszpolgárává választotta báró Bánffyt, aki most köszönő levelet intézett a polgármesterhez, amelyben azt írja, hogy most talán rövid időre még leszorítják az ellenzékét a cselekvés teréről, de fanatikus hittel bizik a győzelemben, amely nem maradhat el.

A ratifikáció.

Budapest, október 16. (Saját tud. táv.)
A pétervári hivatalos lap kommunikét tesz közzé, a melyben közli a postmouthi békeszerződésnek a császár által való ratifikációját. A szerződés hatálya október 15-én kezdődik. A szerződés szövegét október 15-én teszik közzé.

A Delcassé ügy.

Budapest, október 16. (Saját tud. táv.)
Egy párisi lap *Delcassé* által inspirálva adja elő a döntő minisztertanácsost. Eszerint Delcassé sirva távozott a minisztertanácsból, melyen más fél óráig ismertette a külföldi helyzetet. *Rouvier* ezt felelte neki:

— Egész előadásában csak ezt az egy szót látom: Háboru.

A *Matin* ellen egyébként elrendelték a vizsgálatot diplomáciai titok megsértése miatt.

Baneth.

Budapest, október 16. (Saját tud. távirata.)
Bakonyi vizsgálóbíró ma megidézt s kihallgatott egy embert, aki Banethel levelezésben állott. Nevét a vizsgálat érdekében titkolják. Állítólag biztos nyomra akadt a bíróság s Baneth elfogatása küszöbön van.

Elnökválság az újságírók közt.
Budapest, október 16. (Saját tud. táv.)
Vészi lemondott a Budapesti Újságíró-Egylet elnökségéről.

Fölmentett apa.

Budapest, október 16. (Saját tud. táv.)
Darmstädter György ferenczvátosi polgárt, aki elvetemült fiát dulakodás közben lelőtte, az esküdtszék fölmentette.

KÖZGAZDASÁG.

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1905 okt. 16-án.

Magyar aranyjáradék 4%	— — —	114.50
Magyar koronajáradék 4%	— — —	95.95
Magyar koronajáradék 3 1/2%	— — —	96.75
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — —	86.65
Horváth-szlavon földtehermentesítési kötvény	— — —	17.50
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölesön	— — —	221.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölesön	— — —	1.66
Oszt. járadék papirban	— — —	100.20
Oszt. járadék ezüstben	— — —	101.20
Oszt. járadék aranyban	— — —	119.40
Oszt. korona járadék	— — —	100.45
1860. oszt. államsorsjegyek	— — —	1.66
Oszt. magyar bankrészvény	— — —	16.50
Magyar hitelbank részvény	— — —	781.50
Oszt. hitelbank intézeti részvény	— — —	674.25
Oszt. magyar államvasúti részvény	— — —	677.25
20 frankos arany (Napolendor)	— — —	19.14
Német birodalmi márka	— — —	117.57

London vista	— — — — —	240.40
Páris vista	— — — — —	95.60
20 márkás arany	— — — — —	23.49

A szerkesztésért felelős:
Dr. VUCSKICS GYULA.

ÚJ KÁRPITOS-ÜZLET.

Van szerencsénk a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy helyben, a **Stern-féle palotában** (Olaszi, Fő-utca a Széchenyi szállodával szemben) saját cégünk alatt

kárpitos és diszitó műhelyt nyitottunk.

A legmagasabb szakismerettel fogunk igyekezni, ezen szakmába vágó munkákat a legszolidabb árakban és kivitelben izléseesen eszközölni.

Jelen ígéretünkre feljogosít bennünket az, hogy Szolga Ferencz ur, cégünk beltagja, ki helyben a Preis M. és Fia cég elsőrendű butorüzletében *huszonnyolc éven* keresztül mint művezető volt alkalmazva s ezen idő alatt mindenkori igyekezete volt az igen tisztelt megrendelőit a legteljesebbre kielégíteni.

Most, hogy saját kárpitos és diszitó műhelyünk megnyílt, kettős ambícióval oda fogunk hatni, hogy a n. é. közönség teljes bizalmát kiérdemeljük és megtartsuk.

Kiváló tisztelettel
Szolga Ferencz és Sándor,
kárpitos és diszitók,

Butorvásárlók figyelmébe!

Olcsó

BUTOR

gyári árban, kezeség mellett *háló-, ebédlő-, szalon és uriszoba berendezések,* valamint egyes butor-darabok a

Magyar Műbutorgyár
Részvénytársaságnál

Nagyváradon, Fő-utca elején.

Üzletvezető: **PORJESZ HERMAN.**

Teljes lakás-, kávéház- és szálloda-berendezések műipari vállalata.

Kívánatra rajzok és költségvetések.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

ertesíti a n. érd. közönséget, hogy kaphatók **A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér,** homályos (matt), színes fényképesz lámpák és mindenemű izzólámpa különlegességek ugyancsak kartell áron kerülnek eladásra. Ugyanott kaphatók **nerst-lámpák és osmium-lámpák** gyertyánként 15 watt fogyasztással.

Csillárok, ivlámpák és villamosmotorok eredeti gyári árak mellett

kaphatók. A villamos mű igazgatósága elvállalja

villamosvilágítási

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ivlámpák kezelését, hozzávaló szénpalczák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett.

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetések ingyen.

OCASSION!

Átköltözés miatt a Rimanóczy-házban levő összes

czipők, kalapok, téliárúk, keztyük, harisnyák,

november 1-ig az összes gyári raktár, gyári áron alul elárusítottak, melyre a nagyérdemű közönség figyelmét felhívjuk.

Tisztelettel: **FÁBRY TESTVÉREK**

